



Analiza KBN

Nr 2 (117) / 2023

13 lutego 2023 r.



Niniejsza publikacja ukazuje się na warunkach międzynarodowej licencji publicznej
Creative Commons 4.0 – uznanie autorstwa – na tych samych warunkach – użycie niekomercyjne.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution – NonCommercial – ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)

Wstąpienie obywatela Polski do armii innego państwa lub obcej organizacji wojskowej – aktualny stan prawny i zasady uzyskania zgody

[Dariusz Kozerański](#)

Dnia 23 kwietnia 2022 r. weszła w życie Ustawa z 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny¹. Zgodnie z jej zapisami jedynym właściwym organem do udzielania zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej jest minister obrony narodowej². Osoba posiadająca obywatelstwo polskie, która zamierza wstąpić do armii innego kraju lub obcej organizacji wojskowej musi zatem uzyskać zgodę na tę służbę od ministra obrony narodowej. Warto podkreślić, iż w przypadku ominięcia tego obowiązku, taka osoba podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5³.

Należy jednocześnie przypomnieć, iż do 23 kwietnia 2022 r. obywatel polski mógł podjąć służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej za zgodą ministra właściwego do spraw wewnętrznych, a w przypadku byłych żołnierzy zawodowych za zgodą ministra obrony narodowej⁴.

¹ Dz.U. 2022 poz. 655.

² Z upoważnienia ministra obrony narodowej robi to dyrektor Departamentu Ochrony Informacji Niejawnych Ministerstwa Obrony Narodowej.

³ Art. 141 §1 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 2021 poz. 2345, 2447 t.j.).

⁴ Zgodnie z Ustawą z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. 1967 nr 44 poz. 220 z późn. zm.

Odnosząc się do kwestii wydawania zgody żołnierzom czynnej służby wojskowej dotyczącej służby w obcej armii lub organizacji wojskowej należy zaznaczyć, iż nie jest to możliwe w obecnym stanie prawnym. Z kolei w przypadku żołnierzy przeniesionych do rezerwy wydanie takiej zgody jest warunkowane m.in. brakiem przydziału mobilizacyjnego, co oznacza, że nie ma prawnej możliwości wydania zgody żołnierzowi rezerwy przewidzianemu do uzupełnienia stanu osobowego Sił Zbrojnych RP.

Warto dodać, iż 20 grudnia 2022 r. w Sejmie złożono projekt ustawy o wyłączeniu odpowiedzialności karnej za podjęcie po 20 lutym 2014 r. przez obywatela polskiego służby w Siłach Zbrojnych Ukrainy bez wymaganej zgody. Pod projektem podpisali się posłowie Prawa i Sprawiedliwości, Koalicji Obywatelskiej, Lewicy, Koalicji Polskiej - PSL, Polski 2050 oraz PPS⁵.

Obecny stan prawny - zgoda na służbę w obcym wojsku lub w obcej organizacji wojskowej

Aktualną podstawę prawną dotyczącą zgody na służbę obywatela polskiego w obcym wojsku lub w obcej organizacji wojskowej stanowią dwa kluczowe dokumenty normatywne. Pierwszy z nich to wspomniana już wcześniej Ustawa z 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny⁶, której dział XXIII został poświęcony zasadom udzielania zgody obywatelom polskim na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej. Z kolei dokumentem wykonawczym jest Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 2022 r. w sprawie trybu udzielania obywatelom polskim zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej⁷.

Zasady uzyskania zgody na wstąpienie do armii innego państwa lub obcej organizacji wojskowej

Zgodę na wstąpienie do armii innego państwa lub obcej organizacji wojskowej może uzyskać każdy kto: ma uregulowany stosunek do służby wojskowej; nie jest żołnierzem w czynnej służbie wojskowej oraz nie posiada przydziału mobilizacyjnego, pracowniczego przydziału mobilizacyjnego lub przydziału organizacyjno-mobilizacyjnego, a właściwy szef Wojskowego Centrum Rekrutacji nie prowadzi postępowania w sprawie nadania temu obywatelowi któregośkolwiek z tych przydziałów. Ponadto muszą być spełnione łącznie następujące warunki: służba ta nie narusza interesów Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest zakazana przez prawo międzynarodowe oraz nie wpływa na zadania wykonywane przez Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej.

Należy jednocześnie dodać, iż mimo spełnienia powyższych warunków obywatel polski może nie uzyskać zgody na wstąpienie do armii innego państwa lub obcej organizacji wojskowej jeśli:

- posiada kategorie zdrowia D lub E;
- nie odbył obowiązkowej zasadniczej służby wojskowej lub nie stawił się na ćwiczenia wojskowe z przyczyn leżących po jego stronie;

⁵ Sam projekt ustawy dotyczy ustanowienia braku odpowiedzialności karnej za podjęcie przez obywatela polskiego, po 20 lutym 2014 r., służby w Siłach Zbrojnych Ukrainy bez wymaganej wcześniej zgody oraz za prowadzenie zaciągu obywateli polskich lub przebywających w RP cudzoziemców do służby wojskowej w Siłach Zbrojnych Ukrainy. Zob. [http://orka.sejm.gov.pl/Drukigka.nsf/Projekty/9-020-1106-2022/\\$file/9-020-1106-2022.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Drukigka.nsf/Projekty/9-020-1106-2022/$file/9-020-1106-2022.pdf) (dostęp: 10.02.2023 r.).

⁶ Dz.U. 2022 poz. 2305.

⁷ Dz.U. 2022 poz. 873.

- złożył wniosek o odbycie służby zastępczej, odbył tę służbę oraz jeśli został przeniesiony do rezerwy po odbyciu służby zastępczej lub bez jej odbycia;
- został skazany prawomocnym wyrokiem sądu na karę co najmniej jednego roku pozbawienia wolności, w tym także z warunkowym zawieszeniem jej wykonania;
- odbywa karę pozbawienia wolności lub oczekuje na jej wykonanie;
- znajduje się w okresie próby w wykonywaniu warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności;
- odbywa karę ograniczenia wolności;
- ma zaległości podatkowe lub zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne;
- jest wpisany do rejestru dłużników niewypłacalnych;
- nie spełnia choćby jednego z obowiązków określonych w art. 3, art. 6 ust. 1, art. 54 ust. 2, art. 59 ust. 1, 2 i 5, art. 60 ust. 1 oraz art. 165 ust. 4, ustawy o obronie Ojczyzny jeżeli do ich spełnienia był zobowiązany.

Należy zaznaczyć, iż zgoda na wstąpienie do armii innego państwa lub obcej organizacji wojskowej udzielana jest wyłącznie na pisemny wniosek (sporządzony według określonego wzoru). Do wniosku należy dołączyć oryginały następujących dokumentów:

- zaświadczenie o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego;
- zaświadczenie naczelnika urzędu skarbowego o braku zaległości podatkowych;
- zaświadczenie właściwego oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o braku zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne;
- zaświadczenie z Krajowego Rejestru Sądowego o niefigurowaniu w rejestrze dłużników niewypłacalnych;
- dowód zapłaty opłaty skarbowej, w wysokości określonej w ust. 53 części I załącznika do ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej, na rzecz prezydenta m.st. Warszawy.

Obywatele polscy zamieszkujący lub przebywający czasowo powyżej trzech miesięcy za granicą składają wniosek o udzielenie zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej do ministra obrony narodowej, za pośrednictwem konsula Rzeczypospolitej Polskiej. Taki wniosek zawiera co najmniej imię i nazwisko oraz numer PESEL wnioskodawcy, nazwę obcego wojska lub obcej organizacji wojskowej, państwo, w którym będzie pełniona służba, zamierzony czas pełnienia służby oraz przewidywany czas rozpoczęcia służby.

Wnioski i decyzje w sprawie udzielenia zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej – wymiar praktyczny

Z zamieszczonych powyżej zapisów wynika, iż wystąpienie z wnioskiem udzielenie zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej wiąże się z licznymi ograniczeniami oraz ze spełnieniem szeregu wymagań o charakterze prawno-administracyjnym. Liczba decyzji wydanych w sprawie wniosków o udzielenie zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej w latach 2014-2020 (brak danych, czy dotyczyły służby w Siłach Zbrojnych Ukrainy) nie

była znacząca. Zgody udzielono siedmiu osobom, a decyzje odmowne dotyczyły dwóch wnioskodawców (w tamtym stanie prawnym decyzje dotyczyły byłych żołnierzy zawodowych)⁸.

Do końca października 2022 roku wpłynęły 34 wnioski o zgodę na służbę w obcym wojsku, z czego 25 wniosków (73,5%) dotyczyło pełnienia służby w Siłach Zbrojnych Ukrainy. Z kolei od 15 czerwca do 27 grudnia 2022 r. do Ministerstwa Obrony Narodowej wpłynęło 13 wniosków dotyczących przyjęcia służby w Siłach Zbrojnych Ukrainy. Należy dodać, iż w 2022 roku wydane zostały dwie decyzje udzielające zgodę na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej dotyczące Sił Zbrojnych Ukrainy – byłym żołnierzom zawodowych oraz trzy decyzje o odmowie udzielenia takiej zgody⁹.

Należy dodać, iż od początku konfliktu w Ukrainie obcokrajowcy (w tym Polacy) walczą w Legionie Międzynarodowym, jednostce utworzonej pod koniec lutego 2022 r. przez władze Ukrainy dla osób z zagranicy chcących wesprzeć walkę z rosyjskimi wojskami i ich koalicjantami (np. z Grupy Wagnera lub oddziałów Kadyrowa). Na początku marca poinformowano, że do nowej formacji zgłosiło się około 20 tys. ochotników z całego świata (z ponad 50 państw). Mimo że nie sposób dokładnie oszacować liczbę obywateli polskich walczących po stronie ukraińskiej, to jednak wydaje się, iż ze względu na przedstawione powyżej ograniczenia oraz wymagania o charakterze prawno-administracyjnym niewielu z nich wystąpiło z oficjalnym wnioskiem o zgodę na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej. Z kolei złożony w grudniu 2022 r. w Sejmie projekt ustawy o wyłączeniu odpowiedzialności karnej za podjęcie po 20 lutego 2014 r. przez obywatela polskiego służby w Siłach Zbrojnych Ukrainy bez wymaganej zgody też niewiele zmieni, bo wielu z tych, którzy obecnie walczą w Ukrainie może nadal nie spełniać licznych wymogów uzyskania zgody.

Zastanawiać może bierność polskich władz i brak powszechnych edukacyjnych programów patriotyczno-obronnych, tłumaczących społeczeństwu, iż priorytetem w obecnej sytuacji zagrożenia ze strony Federacji Rosyjskiej jest jak najszersze zaangażowanie w działania pro-obronne własnego państwa i Sojuszu Północnoatlantyckiego (udział w szkoleniach rezerwy, aktywność w organizacjach obronnych i paramilitarnych). Należy tłumaczyć i przekonywać, iż dopiero w dalszej kolejności można rozważać bezpośredni udział w walce zbrojnej innego państwa – zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, ze szczególnym uwzględnieniem tego, aby służba ta nie naruszała interesów Rzeczypospolitej Polskiej, nie była zakazana przez prawo międzynarodowe oraz nie wpływała negatywnie na zadania wykonywane przez Siły Zbrojne RP.

⁸ Liczba decyzji wydanych w sprawie wniosków o udzielenie zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej: 2014 - 3 decyzje udzielające zgody; 2016 - 1 decyzja udzielająca zgody; 2017 - 1 decyzja udzielająca zgody; 2018 - 2 decyzje udzielające zgody; 2020 - 2 decyzje o odmowie udzielenia zgody.

⁹ Dane Ministerstwa Obrony Narodowej RP za 2022 r.